

Regenerar la protecció de tota vida humana

Domènec Melé
Doctor en Teologia

Una adequada protecció de la vida humana i de la família són pilars d'una bona societat. El dret a la vida és un dels drets humans més bàsics i, quan en una societat aquest respecte es deteriora, s'erosiona un bé comú fonamental i aquesta societat es degrada en la seva humanitat.

(Foto: Morsa images-iStock)

És el nostre país hi ha importants dèficits en la protecció de la vida humana que interpel·len a treballar per la seva regeneració. Tot i que el rerefons cristià de la nostra cultura i l'acceptació dels drets humans afavoreixen el respecte per la vida, en no poques persones i en algunes lleis, el judici sobre la protecció de la vida humana canvia quan es refereix a les primeres o les últimes fases de l'existència.

Dèficits en la protecció de la vida

Lleis avortistes

Un dèficit important en la protecció de la vida és la permissivitat de l'avortament o, emprant un eufemisme, la «interrupció voluntària de l'embaràs». El 1985, a Espanya, es va despenalitzar l'avortament induït en tres supòsits (violació, risc per a la salut de la mare i motius terapèutics).

Arran d'això, el 1986 es van comptabilitzar 411 avortaments induïts. Aviat es va descobrir una manera d'acollir-se a la nova llei ampliant el supòsit de risc per a la salut de la mare al del risc per a la seva «salut psíquica»: una cosa difícil de provar i fàcil de justificar amb un certificat mèdic que, sovint, era proporcionat per les mateixes clíniques avortistes. El 1990, els avortaments provocats van arribar a 37.231; deu anys més tard, el 2000, ja van ser 63.756 i el 2009 es va arribar als 111.482. La mentalitat que l'avortament *és legal* va poder contribuir a aquest creixement.¹

El 2010, es va promulgar l'anomenada llei de «salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs» en la qual es despenalitzava la pràctica de la interrupció voluntària de l'embaràs durant les primeres 14 setmanes de l'embaràs, sense que la dona hagués de al·legar cap motiu, i fins a les 22 setmanes en alguns supòsits que exigeixen el certificat d'un metge. La llei va significar un canvi qualitatiu. A les 14 primeres setmanes, ja no es tractava d'excepcions sinó d'un veritable *dret a avortar*. Ara n'hi ha prou amb la decisió de la mare per justificar l'eliminació del fill. De fet, el 90% de dones que avorten ho fan abans de les 14 setmanes. Més de la meitat de les adolescents embarassades avorten i també ho fa 1 de cada 3 immigrants embarassades. L'avortament es porta a terme mitjançant medicaments (avortament químic) o intervenció quirúrgica (avortament

«La llei de 2010 va significar un canvi qualitatiu. A les 14 primeres setmanes, ja no es tractava d'excepcions sinó d'un veritable dret a avortar».

quirúrgic). S'estima que 1 de cada 4 avortaments és químic. Els avortaments van pujar a 118.611 el 2011. El 2014 i 2017, la xifra anual d'avortaments es mou al voltant de 95.000. Aquesta lleugera disminució és difícil d'interpretar, i potser és atribuïble a un accés més ampli a l'anomenada píndola de l'endemà, o bé al fet que algunes interrupcions químiques no es notifiquen. Alguns estudiosos pensen que, de fet, hi ha més de 100.000 avortaments a l'any.

Els avortaments estan finançats públicament i reconeguts pel Sistema Nacional de Salut. Generalment es realitzen en clíniques privades especialitzades –molts professionals sanitaris del sistema públic invoquen objecció de consciència– a través d'un sistema de concerts entre els centres acreditats i les administracions sanitàries autonòmiques. Aquesta circumstància ha facilitat que l'avortament provocat deixi de ser una intervenció privada per consolidar-se com una *prestació sanitària*. Possiblement, es produeixin més avortaments que els recollits oficialment. Per contra, no hi ha ajudes oficials per a dones en risc d'avortar.

Al juny de 2010, el Partit Popular va presentar un recurs contra diversos preceptes de la llei davant el Tribunal Constitucional, que encara no s'ha resolt. En el programa electoral per a les eleccions generals celebrades el 20

de novembre de 2011, el Partit Popular hi va incloure la modificació de la llei de l'avortament. Aquesta promesa electoral va ser incomplerta i el ministre de Justícia que va liderar la possible reforma, Alberto Ruiz Gallardón, va dimitir en veure la frenada per l'Executiu.

«Els embrions no utilitzats són congelats en espera d'una altra reproducció assistida o d'algun altre ús (...) Amb tot això, aquests éssers humans són reduïts a simple material biològic manipulable».

Mentre es donen tantes facilitats per avortar, molts matrimonis desitjarien adoptar nens i no els troben entre els menors espanyols. Renegar en matèria de l'avortament és, sobretot, ajudar a persones amb risc d'avortament (adolescents, immigrants) i facilitar-ne l'adopció. Cal recordar que en l'any 2017, el nombre de menors adoptats va ser de 680, mentre que 2.730 famílies van quedar pendents d'assignació.²

Fecundació «in vitro» i experimentació amb embrions

Un altre capítol de deficiències en la protecció de la vida humana té el seu origen en la reproducció assistida i, concretament, en la fecundació *in vitro*. Sense entrar en la valoració moral d'aquesta tècnica, ni en el detall de la manca de respecte per la vida de l'embrió, en un article com aquest sobre la protecció de la vida humana, no hi pot faltar una referència, encara que sigui breu, a aquest assumpte.

És prou sabut que per tractar d'assegurar l'èxit es fecunden diversos òvuls, creant *in vitro* els corresponents embrions. S'implanten diversos embrions per augmentar la probabilitat que algun continuï el seu desenvolupament. Sovint, els sobrants –ja en procés de gestació– són eliminats. Els embrions no utilitzats són congelats en espera d'una altra reproducció assistida o d'algun altre ús. Pot ser que s'utilitzin per fer experiments i/o per obtenir cèl·lules mares. Amb el temps, també hi ha embrions que seran destruïts. Es calculen en 230.000 els embrions congelats que esperen una destinació al nostre país.³

Amb tot això, aquests éssers humans són reduïts a simple material biològic manipulable. Encara que les lleis estableixen algunes limitacions en la manipulació i experimentació amb embrions, la dignitat humana de l'embrió és qüestionada i el respecte per la vida humana en aquestes primeres fases queda força desprotegida.

Eutanàsia

A Espanya, des de fa un parell de dècades, hi ha hagut, i hi continua havent, una forta pressió en alguns col·lectius i alguns mitjans de comunicació perquè s'aprovi l'eutanàsia activa –diferent de la prolongació

artificial de la vida amb *acarnissement thérapeutique*– amb la consegüent eliminació de vides humanes en situacions més o menys terminals. Finalment, el partit socialista va introduir una llei que va ser acceptada per a la seva tramitació al juny de 2018, tot i que a data d'avui no ha estat aprovada per la dissolució del Parlament al març de 2019, però hi ha molta pressió mediàtica per la seva aprovació en la pròxima legislatura.

En el projecte de llei, s'inclou, entre les persones a qui es podia aplicar l'eutanàsia, els pacients amb una discapacitat greu, un patiment físic i psíquic «intolerable, insuportable i irreversible» o un «altíssima» dependència d'altres persones. Els que s'oposen a la llei ho fan destacant el valor de qualsevol vida humana i els recursos tècnics actuals per evitar el patiment físic.

En lloc de permetre l'eutanàsia, els polítics que hi estan en contra han proposat desenvolupar unes cures pal·liatives de qualitat. Tot i que la llei estableix certes garanties –un diagnòstic realitzat per un professional sanitari i una segona opinió mèdica– l'eutanàsia és una porta oberta per eliminar vides dels qui ja no resultin útils o es vegin com una càrrega. A més, les suposades garanties, en la pràctica, semblen poc eficaces. Els països amb eutanàsia tendeixen a prestar menys atenció a les cures pal·liatives.

«No n'hi ha prou d'afirmar “no hi estic d'acord” o “jo no avortaria mai”, sinó que cal defensar la vida com a part significativa del bé comú».

Perspectiva ètica

El respecte incondicional per cada ésser humà, per cada persona, exigeix, en primer lloc, respectar la

vida com un do preciós. La Revelació cristiana ho confirma plenament a través del cinquè manament: «No mataràs» (Ex 20,13). La tradició judeocristiana afirma el deure de salvaguardar les vides dels més petits i innocents, com les llevadores hebrees que es van oposar al mandat del faraó de matar els nens homes nounats perquè temien Déu (cf. Ex 1, 17).⁴ El «No mataràs» inclou el cas de l'avortament i l'eutanàsia, que «són crims que cap llei humana no pot pretendre legitimar».⁵

També les diferents tècniques de reproducció artificial, tot i que intencionalment sembli que estan al servei de la vida, «en realitat donen peu a nous atemptats contra la vida» en exposar l'embrió al risc de mort normalment en un temps brevíssim.⁶

No n'hi ha prou d'afirmar «no hi estic d'acord» o «jo no avortaria mai», sinó que cal defensar la vida com a part significativa del bé comú. Els cristians, per un nou títol, i no només per la seva significació racional, estem cridats a escampar «l'Evangeli de la vida», que es troba en tot l'ensenyament bíblic, fins i tot sense utilitzar aquest nom. L'encíclica *Evangelium vitae*, dedicada a la defensa de la vida humana, és molt eloqüent: «L'Església sap

que aquest Evangeli de la vida, rebut del seu Senyor, té un ressò profund i persuasiu en el cor de cada persona, creient i fins i tot no creient, perquè, superant infinitament les seves expectatives, s'ajusta a ella de manera sorprenent. Qualsevol home obert sincerament a la veritat i al bé, fins i tot entre dificultats i incerteses, amb la llum de la raó i no sense l'influx secret de la gràcia, pot arribar a descobrir en la llei natural escrita en el seu cor (cfr. *Rm* 2, 14-15) el valor sagrat de la vida humana des del seu inici fins al seu final, i afirmar el dret de cada ésser humà a veure respectat totalment aquest bé primari seu. En el reconeixement d'aquest dret es fonamenta la convivència humana i la mateixa comunitat política».⁷

Lleis com les que permeten l'avortament i l'eutanàsia no només no creen cap obligació de consciència, sinó que, per contra, estableixen una greu i precisa obligació d'oposar-s'hi mitjançant l'objecció de consciència. En el cas, doncs, d'una llei intrínsecament injusta, com és la que admet l'avortament o l'eutanàsia, no és mai lícit sotmetre-s'hi, «ni participar en una campanya d'opinió a favor d'una llei semblant, ni donar-li el sufragi del propi vot».⁸

A més, tant com sigui possible, s'han de canviar aquestes lleis perquè són injustes. Més endavant, tornarem a tractar aquest últim punt.⁹

Fomentar una cultura pro-vida

Les persones pro-avortistes no promouen obertament i directament la mort voluntària d'éssers humans. Es presenten com pro-elecció (*pro-choice*), però aquestes reivindicacions comporten una cultura de mort. «Nosaltres

decidim» sol llegir-se en les manifestacions pro-avortistes de moviments feministes. Es defensa, sense raó, la llibertat de la mare a eliminar la vida del seu propi fill per tal que aquest no tingui més de 14 setmanes de vida. Una llibertat, d'altra banda, sovint sotmesa a la pressió i a les dificultats d'un entorn social poc acollidor per a la vida naixent. La suposada llibertat d'avortar degrada, i molt, la dona, ja que reverteix la seva noble missió de ser guardiana de la vida.

No és possible, amb certesa, invocar que fins a les 14 setmanes encara no hi ha un ésser humà. La biologia ensenya que des de la concepció hi ha una *entitat humana* diferent del pare i de la mare, que l'únic que necessita per assolir successives fases de desenvolupament és alimentació i un entorn favorable per créixer. Un desenvolupament, per cert, que continua després de la setmana catorzena i fins i tot després del naixement i per espai de diversos anys.

Atribuir o no la condició d'*ésser humà* en funció de la fase de desenvolupament embrionari en què es trobi és poc seriós. És veritat que a partir de la desena setmana de gestació canvia el nom d'*embrió* pel de *fetus*, però això és només una qüestió terminològica relacionada amb la mida i les

«La millor manera d'evitar avortaments clandestins és ajudar a la maternitat amb la deguda protecció de les mares temptades d'avortar i mitjançant un bon sistema d'adopció».

característiques externes apreciades. Hi ha alguna cosa permanent en totes les fases del desenvolupament de l'embrió-fetus i és justament el subjecte humà subjacent en aquestes característiques.

Un altre argument pro-avortista també molt feble és que si un país no permet l'avortament, qui vulgui avortar anirà a un altre estat o ho farà de manera clandestina. Cada país és sobirà i els ciutadans, responsables de les seves lleis, amb independència del que facin altres estats. D'altra banda, la millor manera d'evitar avortaments clandestins és ajudar a la maternitat, tal com ja hem dit, amb la deguda protecció de les mares temptades d'avortar i mitjançant un bon sistema d'adopció.

A més d'afrontar aquests sofismes sobre l'avortament, cal regenerar la cultura actual promovent una mentalitat pro-vida i fomentant el respecte per tots els éssers humans des de la concepció fins a la mort natural. Regenerar és també fomentar la gestació i la natalitat i facilitar l'adopció de fills *no desitjats*.

Pel que fa a l'eutanàsia, es promou magníficament casos extrems, però es tracta d'una llei general; per això, els casos singulars no poden ser el fonament de l'eutanàsia. Es remarca, sobretot, l'autonomia personal per poder disposar de la pròpia vida, decidint quan i com morir o fins i tot

facultant familiars perquè preguin la decisió si a l'interessat li faltés la capacitat per decidir per si mateix.

Estem davant d'un error en la comprensió de la llibertat i l'autonomia humanes. Certament, tenim llibertat per actuar d'una manera o altra, naturalment, dins de les limitacions humanes, com a ésser autònoms que poden actuar bé o malament, però seria una pretensió desmesurada entendre l'autonomia com a capacitat per definir el bé i el mal. Així, algú pot decidir calumniar un altre, però seria un abús afirmar «jo he decidit que calumniar està bé».

Una cosa semblant passa amb el fet de matar-se, ja sigui mitjançant un suïcidi o mitjançant l'ajuda d'altres per tenir una *mort dolça*. La vida és un do preciós que ningú s'ha donat a si mateix —els creients afirmem que en darrer terme ve de Déu, és un do de Déu—. I tenim la responsabilitat de respectar el do de la vida en els altres i en un mateix. La mentalitat segons la qual la vida és meua i en faig el que vull és irresponsable. Aquesta mentalitat racionalitza —sense una sòlida justificació— el consum de drogues, beure immoderadament o perjudicar la pròpia salut per causes trivials. És aquesta mentalitat la que vol legitimar el fet de llevar-se la pròpia vida quan un així ho decideix.

S'argumenta que amb l'eutanàsia es vol evitar el sofriment i això sona bé, però conté una fal·làcia. Com afirma Miró i Ardèvol: «La finalitat de l'eutanàsia, com del suïcidi assistit, no és evitar el sofriment, sinó matar perquè el patiment no es produeixi».¹⁰ I hi afegeix: «La societat s'ha de fonamentar en el respecte per la vida i la supressió del sofriment. Introduir la mort com a solució obre una dinàmica ètica que ens retorna a les èpoques de l'eugenèsia».¹¹

La solució es troba a evitar el sofriment tant com sigui possible, encara que això comporti el seu escurçament sense que sigui aquesta la seva finalitat; avui tenim mitjans tècnics per aconseguir-ho en gran mesura. Cal proposar solucions positives, en concret, l'extensió de *cures pal·liatives de qualitat universals*, finançades per la sanitat pública.

Encara hi ha una altra necessitat a l'hora de regenerar mentalitats i cultures: escampar l'amor als ancians i malalts terminals com a persones i —des de la fe— com a algú que és estimat per Déu, en qui veiem la seva imatge i la imatge de Crist que s'identifica amb els necessitats.

Canviar o fer disminuir lleis greument injustes

La regeneració en la protecció de la vida humana exigeix recuperar el deure de tutela —per part de l'Estat— del dret fonamental de la vida, fins i tot davant la pròpia mare, sense veure-hi un dret repressiu, sinó una

condició de sentit i de legitimitat del propi ordenament jurídic.¹² El *nasciturus* (el fill que ha de néixer) és un bé jurídic que cal protegir. És, doncs, necessari treballar per canviar lleis injustes que no defensen la vida humana. No obstant això, hi ha fortes resistències i no sempre és factible dur a terme un canvi radical. Però sí que es pot intentar millorar aquestes lleis de cara al canvi total quan sigui possible. Per exemple, modificant una llei de terminis (que suposa un dret a l'avortament) per tornar a una llei de supòsits –evitant el frau de llei de la suposada *salut psíquica* de la mare.

El Magisteri al·ludeix a la possibilitat de disminuir lleis greument injustes en relació amb l'avortament, encara que amb una aplicació que podria ser més general. Així, «quan no sigui possible evitar o abrogar completament una llei avortista, un parlamentari que mantingui l'absoluta oposició personal a l'avortament de manera clara i notòria davant tothom, pot lícitament oferir el seu suport a propostes encaminades a *limitar els danys* d'aquesta llei i disminuir-ne així els efectes negatius en l'àmbit de la cultura i de la moralitat pública».¹³ Aclareix que, «obrant d'aquesta manera no es presta una col·laboració il·lícita a una llei injusta; ben al contrari, es realitza un intent legítim i obligat de limitar-ne els aspectes inics».¹⁴

A tall de conclusió

Al meu parer, els dèficits esmentats de manca de protecció de la vida humana responen en gran mesura a criteris emocionals i ideològics. La presentació de casos extrems és un argument recurrent en la promoció de l'avortament i l'eutanàsia. No s'accepta l'infanticidi, però sí que es pot matar aquest nen abans de néixer. Un nen mou a la tendresa i matar un nen es considera, i amb raó, un crim horrible. I, a l'inrevés, també es considera que no s'han d'estalviar esforços per salvar un nen en risc de mort.

Un botó de mostra. Quan Julen, el nen de dos anys que, el 13 de gener de 2019, va caure per una petita obertura de 25 cm d'un pou de prospecció mal tancat a la localitat de Totalán (Màlaga), amb una profunditat de gairebé 110 metres, no es van estalviar mitjans per intentar rescatar-lo, encara que lamentablement no van aconseguir treure'l del pou amb vida. Més de 100 efectius humans van participar en l'operació de salvament, entre tècnics, bombers i brigades mineres especialitzades; no es va estalviar en maquinària, dissenys especials de rescat o mitjans geotècnics de localització. Van ser 13 dies angoixants seguits al detall pels mitjans de comunicació. Això indica, sens dubte, el valor que es reconeix en cada vida humana. No obstant això, aquest valor sembla decaure abans de néixer, almenys en els terminis en els quals és possible avortar. Un nen de dos anys és un ésser humà cridat a créixer i desenvolupar-se, però aquest mateix ésser humà ha estat abans un nadó indefens i encara un fetus

**«One of Us»:
Iniciativa en defensa
de la vida i la dignitat
humana**

Cal unir forces per defensar la vida humana. En aquest sentit, és digna de lloar la iniciativa

denominada *Federació Europea One of Us*, o simplement «*One of Us*» (un de nosaltres), que tracta d'influir davant la Unió Europea perquè l'atenció i defensa de la vida humana no es desvirtui. Amb aquesta finalitat, promou un rearmament ideològic des dels fonaments d'Europa: la filosofia grega, el dret romà, els valors judeocristians, la ciència moderna i el reconeixement de les llibertats fonamentals.

El 7 de desembre de 2018, el seu comitè executiu va aprovar el manifest «Per una Europa fidel a la dignitat humana», elaborat pel filòsof francès Rémi Brague i que posa les bases d'una acció coordinada de desenes d'organitzacions provida, profamília i en defensa de les llibertats i la cultura.

El manifest de *One of Us* diagnostica que «si Europa es mor, serà d'infidelitat a si mateixa» i davant aquest perill es conjura per dur a terme un combat cultural necessari. «Europa ha de recuperar el camí de la superioritat de l'espiritual sobre el material» i «abandonar el camí del fals igualitarisme i del relativisme».

En concret, s'assenyalen set àrees fonamentals d'actuació:

- 1. Afirmació de la vida.** Inclou la defensa de la vida del no nascut, el respecte a la identitat genètica humana, la promoció de les cures paliatives i la lluita contra la legalització de l'eutanàsia i l'acarnissament terapèutic.
- 2. Matrimoni basat en la unió d'home i dona.** Inclou la protecció de la família basada en el matrimoni entre un home i una dona.
- 3. Revertir l'hivern demogràfic,** amb mesures de suport a la natalitat i la conscienciació sobre la gravetat de l'hivern demogràfic.
- 4. Rebuig de la ideologia de gènere,** amb especial èmfasi en una educació sexual i afectiva integral que respecti les conviccions morals de les famílies i no impliqui la sexualització prematura de la infància.
- 5. Superar la dictadura del políticament correcte,** incidint de manera especial en la denúncia de l'«ús espuri dels delictes d'odi o de la prohibició de les discriminacions com a eines de terror i d'uniformització ideològica».
- 6. Lluitar contra la manipulació de la vida humana,** que inclou la gestació subrogada (ventres de lloguer) i la promoció d'alternatives com l'adopció «per a les parelles formades per un home i una dona amb dificultats per engendrar o gestar».
- 7. Transhumanisme,** oposant-se als projectes transhumanistes que suposen l'edició genètica de l'embrió humà, la criogenització o els projectes per crear *superhomes* en laboratori.

en el si matern. Són etapes diferents de desenvolupament, però la persona és la mateixa.

Una cosa semblant passa al final de la vida. Quan l'anomenada *qualitat de vida* disminueix, la vida ja no es valora tant i en alguns països s'accepta l'eutanàsia, que es presenta, de manera eufemística, com una *mort digna*.

La ideologia de remarcar la llibertat de les dones per avortar o l'autonomia per disposar de la pròpia vida figuren també entre les causes que impedeixen una adequada protecció de la vida humana. Són ideologies que cal denunciar perquè situen la llibertat per sobre del bé de les persones.

En sentit positiu, la regeneració hauria de començar per una comunicació convincent del valor de la vida humana en totes les fases de la seva existència. Convé començar per canviar mentalitats per poder canviar, després, les lleis i els costums.

¹ Aquestes dades i les que segueixen tenen com a font el servei estadístic del Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social. Accessible en línia.

² *Boletín de datos estadísticos de medidas de protección a la infancia* (núm. 20, amb dades de 2017, pàg. 43). Accessible en línia.

³ *La Vanguardia*, 23 desembre de 2017.

⁴ Com comenta sant Joan Pau II, «és precisament de l'obediència a Déu –només a ell s'ha de tenir aquell temor que és reconeixement de la seva absoluta sobirania– d'on neixen la força i el valor per resistir davant les lleis injustes dels homes». (Encíclica *Evangelium vitae*, núm. 73. En endavant, la citarem com a *EV*).

⁵ *Ibidem*.

⁶ Cfr. *EV*, núm. 14.

⁷ *EV*, núm. 2.

⁸ Cfr. *EV*, núm. 73.

⁹ *EV*, núm. 73.

¹⁰ J. Miró i Ardèvol, *Consideracions sobre l'eutanàsia*, 13 juny de 2018 [<https://www.portaluz.org/consideraciones-sobre-la-eutanasia-2833.htm>]. Vegeu també J. Miró i Ardèvol, «L'eutanàsia com a problema», *La Vanguardia*, 2018.10.29 [<https://www.lavanguardia.com/opinion/20181029/452608703643/la-eutanasia-como-problema.html>].

¹¹ *Ibidem*.

¹² Cfr. RODRÍGUEZ Luno, A. *Cultura política y conciencia humana. Ensayos de ética política*, Madrid, Rialp, 2007, Cap. IV.

¹³ *EV*, n. 73.

¹⁴ *Ibidem*. Aquest criteri troba la seva justificació no pas en la justificació d'una llei injusta, sinó en la disminució de les conseqüències negatives d'una llei manifestament injusta, sempre que simultàniament es formulï un rebuig explícit dels fins injustos perseguits per la llei, evitant al seu torn tota possible ambigüïtat per part dels promotors d'aquest tipus d'iniciatives legislatives (A. RODRÍGUEZ Luño, *op. cit.*, cap. V).